

Covid-19 Salgını ile Acil ve Zorunlu Uzaktan Öğretime Geçişe Yönelik Akademisyen Tutum Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

Academician Attitude Scale for the Transition to Emergency and Mandatory Distance Education with the Covid 19 Pandemic: A Scale Development Study

Metin ÇENGEL, Ezgi Pelin YILDIZ, Ayşe ALKAN

ÖZ

Ülkeler arasında kısa zamanda hızlı artış gösteren Covid-19 hastalığı, pozitif vakalar ve ölümler ile birlikte dünya çapında toplumsal kaygı ve endişeleri de beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte ülkelerin karşı karşıya kaldığı pandemi tehdidi başta sağlık sektörü olmak üzere birçok sektörü de olumsuz etkilemiştir. Bu sektörlerden biri de eğitim sektörüdür. Bu bağlamda geniş bir kitleyi etkileyen eğitim sektörü için gerekli önlemlerin alınması da bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bu önlemlerin başında “Acil ve Zorunlu Uzaktan Eğitim Planı” gelmektedir. Bu çerçevede Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) bünyesinde yapılan mevzuat düzenlemesiyle birlikte tüm üniversitelerin tüm birimlerinde uzaktan eğitim uygulamalarına izin verilmiştir. Süreç içerisinde UZEM (Uzaktan Eğitim Merkezi) alt yapısına sahip olan 123 üniversite öğrenme öğretme faaliyetlerini bu sistemler üzerinden yürütürken, altyapı konusunda eksikliği olan diğer üniversitelerin ihtiyaçları da Yükseköğretim Kurulu koordinasyonunca giderilmeye çalışılmıştır. Eğitim paydaşları göz önünde bulundurulduğunda öğrenme öğretme faaliyetleri içerisinde aktif rol oynayan akademisyen/öğretim elamanlarından, acil ve zorunlu öğretime geçişe yönelik görüş alınmasının ve bu konu üzerine tutumlarının ortaya konulmasının süreci iyileştirmek adına önem arz edeceği düşünülmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışmada, ilgili konuya yönelik geliştirilebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek ortaya koymak amaçlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, bir devlet üniversitesinin farklı fakülte ve yüksekokullarında çalışan 163 akademisyen ile birlikte yürütülmüştür. Ölçeğin öz değeri 1’den büyük üç faktörlü yapısı toplam varyansın %67.41’ini açıklamaktadır. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kendi içerisinde tutarlı yapısını ispatlamaktadır. Sonuç olarak; ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik araştırmaları için uygulanan Açıklayıcı Faktör

Çengel M., Yıldız EP., & Alkan A., (2022). Covid-19 salgını ile acil ve zorunlu uzaktan öğretime geçişe yönelik akademisyen tutum ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 12(2), 305-312 <https://doi.org/10.5961/highereducsci.1049411>

Metin ÇENGEL

ORCID ID: 0000-0003-0054-3120

Sakarya Üniversitesi, Hendek Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu Bilgisayar Programcılığı Bölümü, Sakarya, Türkiye
Sakarya University, Hendek Vocational School of Technical Sciences, Department of Computer Programming, Sakarya, Turkey.

Ezgi Pelin YILDIZ (✉)

ORCID ID: 0000-0002-9987-9857

Kafkas Üniversitesi, Kazım Karabekir Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu Bilgisayar Programcılığı Bölümü, Kars, Türkiye
Kafkas University, Kazım Karabekir Vocational School of Technical Sciences, Department of Computer Programming, Kars, Turkey
yildizezgi@gmail.com

Ayşe ALKAN

ORCID ID: 0000-0002-9125-1408

Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Samsun, Türkiye
Samsun Provincial Directorate of National Education, Samsun, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 28.12.2021

Kabul Tarihi/Accepted : 26.06.2022



Bu eser “Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı” ile lisanslanmıştır.

Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucunda COVID 19 Salgını ile Acil ve Zorunlu Uzaktan Öğretime Geçişe Yönelik Akademisyen Tutum Ölçeği” geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir veri toplama aracı olarak alan yazına sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: COVID-19, Acil ve zorunlu uzaktan öğretim, Tutum, Akademisyen/Öğretim elemanı, Ölçek geliştirme

ABSTRACT

The Covid-19 disease, which has increased rapidly among countries in a short time, has brought along social concerns and concerns around the world, along with positive cases and deaths. For all that, the pandemic threat faced by countries has negatively affected many sectors, especially the health sector. One of these sectors is the education sector. It has become a necessity to take the necessary precautions for the education sector, which affects a large audience. The first of these measures is the “Emergency and Compulsory Distance Education Plan”. In this context, with the legislative arrangement made within the body of the Higher Education Board, distance education applications in all fields of all universities were allowed. While 123 universities with Distance Education Center infrastructure are carried out through these systems, the needs of universities, which lack infrastructure, have been tried to be met in cooperation with other universities under the coordination of the Council of Higher Education. Considering the education stakeholders, it is thought that it will be important to get opinions about the transition to Emergency and Compulsory Education from academicians/instructors who play an active role in learning and teaching activities and to reveal their attitudes on this issue in order to improve the process. In the light of all this information, in this study, it is aimed to reveal a valid and reliable scale for the relevant subject. The scale was carried out with 163 academicians working in different faculties and technical colleges of a state university. The three-factor structure of the scale with an eigenvalue greater than 1 explains 67.41% of the total variance. The validity and reliability studies carried out to prove its consistency within scale. The results of Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) applied for validity and reliability studies of the scale; supports the submission of the “Academician Attitude Scale towards the Transition to Emergency and Compulsory Distance Education with the COVID-19 Pandemic” to the literature as a valid and reliable scale.

Keywords: COVID 19, Emergency and compulsory distance education, Attitude, Academician/Instructor, Scale development

GİRİŞ

Uzaktan eğitim, öğrenenlere kendi kendilerine öğrenme imkânları sağlayan, geleneksel eğitime göre daha esnek ve bireysel öğrenme ortamları sunan bir eğitim şeklidir. Uzaktan eğitimde temel amaç; sınırlılıkları kısmen ya da tümüyle ortadan kaldırarak eğitim imkânlarının daha geniş kitlelere ulaştırılmasıdır. Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitim kavramının birçok tanımı mevcuttur, bu tanımlamalardan öne çıkanlar; uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencilerin fiziksel ortam olarak aynı kapalı alanlarda bulunmasına gerek duyulmadan öğrenme-öğretme etkinliklerinin düzenlenip yürütüldüğü bir eğitim şeklidir (Kaya ve Karaağaçlı, 2002). Moore (1990)’a göre ise uzaktan eğitim farklı mekân ve zamanda planlanan, basılı ve elektronik iletişim araçları ile bilginin kitle iletişim araçları yardımıyla insanlara aktarımı için gerekli olan tüm düzenleme ve planlamalardır.

2019 yılı Aralık ayı itibariyle, Çin’in Wuhan kentinde ciddi enfeksiyon ve ölümcül sonuç tablolarına sebep olan bir virüs ile karşılaşmıştır. Bu virüs hızla diğer ülkelere de yayılmış ve sonuç olarak küresel bir pandemi süreci ilan edilmiştir (WHO, 2020). Ülkeler arasında kısa zamanda hızla artış gösteren bu hastalık *Covid-19 hastalığı* olarak tanımlanmış bu hastalık pozitif vakalar ve ölümler ile birlikte dünya çapında toplumsal kaygı ve endişeleri de beraberinde getirmiştir (Lin, 2020). Ülkelerin karşı karşıya kaldığı pandemi tehdidi başta sağlık sektörü olmak üzere birçok sektörü de beraberinde etkilemiştir (Telli-Yamamoto ve Altun, 2020; Macit, 2020; Üstün ve Özçiftçi, 2020). Bu sektörlerden biri de eğitim sektörüdür.

Türkiye’de ilk vakanın görüldüğü tarih olan 11 Mart 2020’den itibaren eğitime ara verilmiş bu bağlamda alınan ortak kararlar doğrultusunda uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir. Bu karar kapsamında geniş bir kitleyi etkileyen eğitim sektörü için gerekli önlemlerin alınması da bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bu önlemlerin başında “Acil Uzaktan Eğitim Planı” gelmektedir. Bu planlamada temel amaç; aksayan öğrenme-öğretme faaliyetlerine acil olarak geçici çözümler oluşturabilmektir. Bu geçici çözümler; öğretici ve öğrenenleri çevrimiçi teknolojilerden yararlanarak hızlı bir şekilde bir araya getirmeyi amaçlayan acil eylem planı olarak tanımlanmaktadır (Hodges ve diğerleri, 2020).

Küresel salgın ilk kez ilan edildiğinde, hükümetler virüsün yayılmasını kontrol etmek için önleyici politikalar kullanmak zorunda kalmış okul ve üniversitelerde devamsızlık süresiz olarak askıya alınmıştır. Bu hızlı geçiş, öğrenme sürecine süreklilik sağlasa da, hem öğrenciler hem de öğretmenler ve akademisyenler açısından birçok sorunu ve yetersizliklerle mücadele etme zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda geniş bir kitleyi etkileyen eğitim sektörü için gerekli önlemlerin alınması da bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bu önlemlerin başında “Acil Uzaktan Eğitim Planı” gelmektedir. Acil Uzaktan Eğitim Planı (AUE), kriz zamanlarında dijital ortam ve araçların yardımıyla uzaktan erişimle öğrenme faaliyetlerini yüz yüze eğitime benzetme sürecidir.

Salgın süresince Acil Uzaktan Eğitim faaliyetleri, eğitimi kesintisiz devam ettirenken diğer taraftan ise üzerinde durup düşünülmeli gereken problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu problemlerden önemli düzeyde etkilenen eğitimin en önemli

paydaşları şüphesizdir ki öğretmen ve öğretim elemanlarıdır. Uzaktan öğretim ortamları ile uyumluluk, doğru teknolojileri bulup öğrenme-öğretme ortamlarına entegre etme, kişisel verilerin kullanımına yönelik etik sorunlar gibi maddeler süreç içerisinde öğretmen ve öğretim elemanlarının yaşadıkları en önemli sorunlar hâline gelmiştir. Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmada, Yükseköğretim kademesinde öğrenme öğretme faaliyetleri içerisinde aktif rol oynayan akademisyen/öğretim elemanlarından, acil ve zorunlu öğretime geçişe yönelik görüş alınması ve bu konu üzerine tutumlarının ortaya konulması amaç edinilmiştir. Bu çerçevede ilgili konuya yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek ortaya koymak temel alınmıştır.

Çalışmanın kavramsal çerçevesi bağlamında alan yazındaki benzer araştırmalar incelendiğinde; Kurnaz ve Serçemeli (2020), araştırmalarında pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitime yönelik bakış açılarını değerlendiren bir çalışma ortaya koymuşlardır. Araştırma sonucunda, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sistemini genel anlamda benimsemedikleri buna rağmen sistem kullanımı açısından herhangi bir problem yaşamadıkları görülmüştür. Buna karşılık öğrenci-öğretim elemanı iletişim eksikliği, uygulama derslerinin anlatımında yaşanan problemler süreç içerisinde yaşanan olumsuz faktörlere örnek gösterilmiştir. Erkut, (2020)'ye göre pandemi döneminde pek çok yükseköğretim kurumu çevrimiçi öğretime ve dijital araçların kullanımına hazırlıksız yakalanmış ve bu anlamda yeterlilikleri sorgulanmıştır. Bir diğer önemli nokta da akademisyenlerin tekno-pedagojik yeterliliklerinin sorgulanması ve sağlanması noktasındadır. Bu bağlamda yapılan araştırmalarda birçok akademisyenin çevrimiçi uzaktan eğitim ile alt yapı ortam ve araçlarını yeni yeni deneyimledikleri ortaya konulmuştur.

Konuya yönelik ortaya konulan ölçek geliştirme çalışmaları araştırıldığında ise; Artan, Karaman, Atak ve Cebeci (2020), bir ölçek geliştirme çalışması ortaya koymuştur. Çalışmanın amacı, COVID-19 pandemisi sürecinde, kişilerin hastalığa yönelik algı ve tutumlarını değerlendirme amacıyla "COVID-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği" geliştirilmiştir. Yapılan analizler sonucu 4 alt boyutlu (genel algılar, nedenler, kontrol, kaçınma davranışları) geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanan bir ölçek elde edilmiştir. Kanat, Arı ve Arslan (2021), çalışmalarında "Covid-19 Salgınına Yönelik Tutum Ölçeği" Geliştirme Çalışması ortaya koymuş, bu bağlamda 840 katılımcıdan görüş alınmıştır. Sonuç olarak; 3 boyutlu ve 19 maddeden oluşan 5'li likert tipte geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçek ortaya konulmuştur. Yapılan literatür taramasında konuya yönelik genel ölçeklerin varlığı tespit edilmiş olsa da salgın süresince Acil Uzaktan Eğitim faaliyetleri kapsamında, öğrenme öğretme etkinliklerini yürütmek zorunda kalan akademisyenlerin bu konudaki görüşlerini ve/veya tutumlarını tespit etmeye yönelik bir ölçeğin varlığına rastlanmamıştır. Bu durum literatürde bir boşluk olarak görülmüş ve hâlihazırda akademisyenlere yönelik geliştirilecek ilgili bir ölçeğin bu boşluğu dolduracağı öngörülmüştür. Ayrıca akademisyen görüşlerinin ortaya konulduğu bu çalışmanın, bu konudaki eksikleri ortaya çıkararak öğrenme öğretme süreçlerinin iyileştirilmesi konusunda Yüksek Öğretim kurumlarında gerekli önlemlerin alınması bağlamında etkin bir kılavuz olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın önemi kapsamında; eğitim paydaşları göz önünde bulundurulduğunda öğrenme öğretme faaliyetleri içerisinde aktif rol oynayan akademisyen/öğretim elemanlarından, acil ve zorunlu öğretime geçişe yönelik görüş alınmasının ve bu konu üzerine tutumlarının ortaya konulmasının süreci iyileştirmek adına önem arz edeceği düşünülmektedir. Bu kapsamda, bu araştırmada ortaya konulan geçerliliği ve güvenilirliği ispatlanmış "COVID 19 Salgını ile Acil ve Zorunlu Uzaktan Öğretime Geçişe Yönelik Akademisyen Tutum Ölçeği" nin alan yazında özgün bir veri toplama aracı olarak kullanılabileceği, bu bağlamda gelecek araştırma ve araştırmacılara yön vereceği öngörülmektedir. Ayrıca ilgili ölçeğin önderliğinde ortaya konulan araştırma sonuçları ile akademisyenlerin uzaktan öğrenme ortamlarına bakış açıları ve bu anlamda eksik yönler tespit edilip sürecin iyileştirilmesi adına gereken önlemler alınabilecektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin farklı fakülte ve yüksekokullarında çalışan 163 akademisyen oluşturmaktadır.

- Çalışma grubunun akademik unvanlarına bakıldığında; %54.6 (f=89) Öğretim Görevlisi, Prof. Dr. ve Doç. Dr. %45.4 (f=74) olduğu gözlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Çalışma Grubunun Akademik Unvanları

Unvan	f	%
Öğretim Görevlisi	89	54.6
Öğretim Üyesi	74	45.4
	163	100

- Çalışma grubunun uzaktan eğitim platformları ile ilgili daha önceden bilgi sahibi miydiniz sorusuna verdikleri yanıtların: %60 (f=99) Evet Diğerlerinin Hayır %40 (f=64) olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Uzaktan Eğitim Platformları Bilgi Sahipliği

Uzaktan Eğitim Bilgi Sahipliği	f	%
Evet	99	60.0
Hayır	64	40.0
	163	100

- Çalışma grubunun uzaktan eğitim platformları ile ilgili daha önceden eğitim aldınız mı sorusuna verdikleri yanıtların: %61.9 (f=101) Evet Diğerlerinin Hayır %38.1 (f=62) olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Uzaktan Eğitim Platformları Eğitim Alma Düzeyi

Uzaktan Eğitim Eğitim Alma	f	%
Evet	101	61.9
Hayır	62	38.1
	163	100

- Çalışma grubu hangi öğretim metodunu kullanıyorsunuz sorusuna: %53.3 (f=87) Senkron ve Asenkron birlikte kullandıklarını %46.7 (f=76) Senkron Metodu kullandığını kullandıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 4: Uzaktan Eğitim Metodları

Uzaktan Eğitim Metodları	f	%
Senkron-asekron	87	53.3
Senkron	76	46.7
	163	100

Veri Toplama Aracı

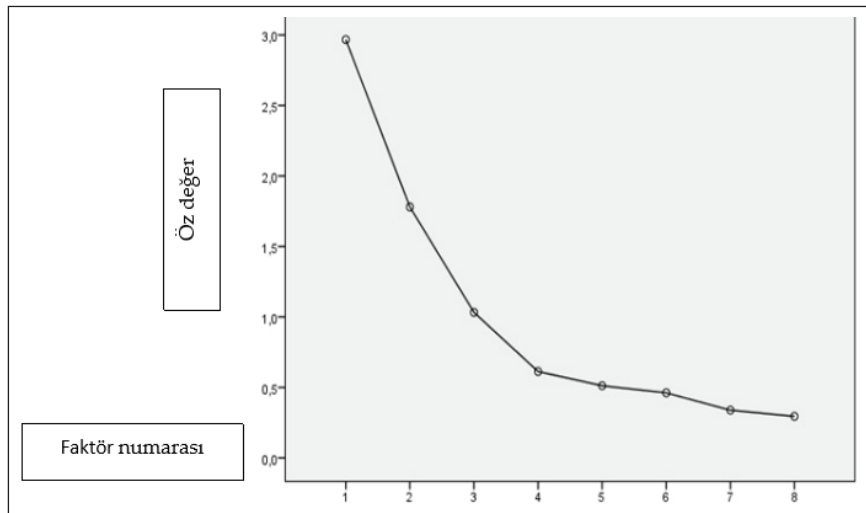
İlk adım olarak kapsamlı bir literatür taraması sonucunda kuramsal temellere dayalı 27 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Buna ilaveten ölçeğe öğretim elemanlarının demografik özelliklerini ortaya koyan 7 madde eklenmiştir. Veriler SPSS 21 paket programı ile çözümlenmiştir.

Ölçeğin Tanıtılması

Ölçek 17 madde ve 3 boyuttan oluşmaktadır, boyutların adlandırılması araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Buna göre; Birinci boyut: **“Öğrenmeye Yönelik İstek”** olup 6 maddeden oluşmaktadır. İkinci boyut: **“Öğrenmeyi Önemseme”** olup 5 maddeden oluşmaktadır. Üçüncü boyut: **“Öğrenmeden Kaçınma”** olup 6 maddeden oluşmaktadır.

Tablo 5: Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	Başlangıç Özdeğerleri			Yükler Karesinin Çıkarımı Toplamı			Yükler Karesinin Döndürme Toplamı		
	Toplam	Varyans %	Birikimli %	Toplam	Varyans %	Birikimli %	Toplam	Varyans %	Birikimli %
1	13.165	51.262	51.262	12.365	51.262	51.262	5.546	22.182	21.282
2	2.331	9.425	61.187	2.531	9.725	61.187	4.539	16.157	40.339
3	1.203	5.210	68.798	1.503	5.610	68.798	4.293	15.174	67.412
4	1.052	4.226	70.169						
5	1.023	3.888	71.936						
6	.939	3.260	75.231						

**Şekil 1:** Ölçeğin Öz değeri-faktör sayısı grafiği.

Ölçeğin Güvenirlik Çalışması

Ölçeğin Cronbach Alpha ile saptanan iç tutarlık katsayısı .91 olarak saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlık katsayıları Öğrenmeyi Yönelik İstek boyutuna yönelik .90; Öğrenmeyi Önemseme boyutuna yönelik .83; Öğrenmeden Kaçınma boyutuna yönelik .86 tespit edilmiştir.

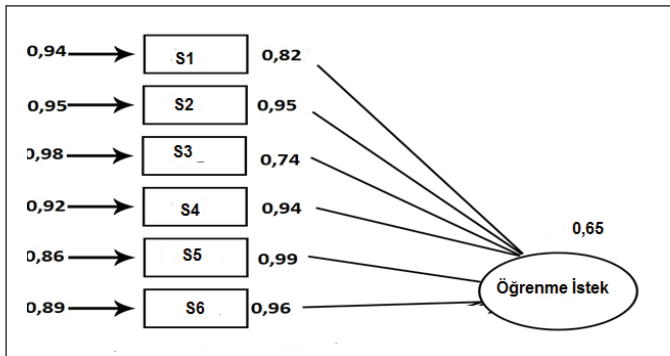
Tablo 6: Ölçek Boyutlarının İç Tutarlık Katsayıları

Boyutlar	Cronbach (α)
Öğrenmeye Yönelik İstek	.90
Öğrenmeyi Önemseme	.83
Öğrenmeden Kaçınma	.86

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Öğrenmeye Yönelik İstek Boyutu DFA Sonuçları

Kavramsal çerçevede değerlendirilen ölçeğin Öğrenmeye Yönelik İstek faktörüne ait doğrulayıcı faktör analiz sonuçları Şekil 1'de görülmektedir.



Şekil 2: Öğrenmeye yönelik istek faktörü DFA.

Şekil 2'deki DFA sonuçları değişkene ait standart regresyon katsayılarını (doğrulayıcı faktör analizi yükleri) göstermektedir. Buna göre Öğrenmeye Yönelik istek faktöründe en güçlü sorunun 3 nolu soru, en zayıf sorunun da 5 nolu soru olduğu gözlenmektedir.

Öğrenmeye Yönelik İstek Faktörü Uyum İndeksleri

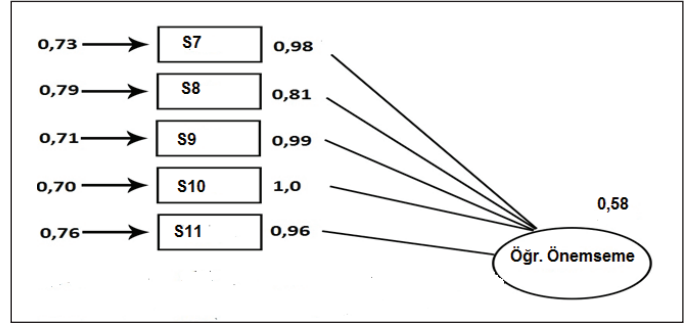
Tablo 7: Öğrenmeye Yönelik İstek Faktörü Uyum İndeksleri

Özellikler	Uyum İndeksleri					
	χ^2/df	GFI	AGFI	TLI	CFI	RMSEA
	45,6/ 15	,933	,912	,942	,923,	,056

Öğrenmeye Yönelik İstek faktörüne ait nihai uyum indekslerinin, Tablo 2'de görüldüğü gibi istenilen sınırlarda olduğu gözlenmiştir.

Öğrenmeyi Önemseme Boyutu DFA Sonuçları

Ölçeğin Öğrenmeyi Önemseme Faktörüne ait doğrulayıcı faktör analiz sonuçları Şekil 3'de görülmektedir.



Şekil 3: Öğrenmeyi önemseme faktörü DFA.

Şekil 3'deki DFA sonuçları değişkene ait standart regresyon katsayılarını (doğrulayıcı faktör analizi yükleri) göstermektedir. Buna göre Öğrenmeyi Önemseme Faktöründe en güçlü sorunun 10 nolu soru, en zayıf sorunun da 8 nolu soru olduğu gözlenmektedir.

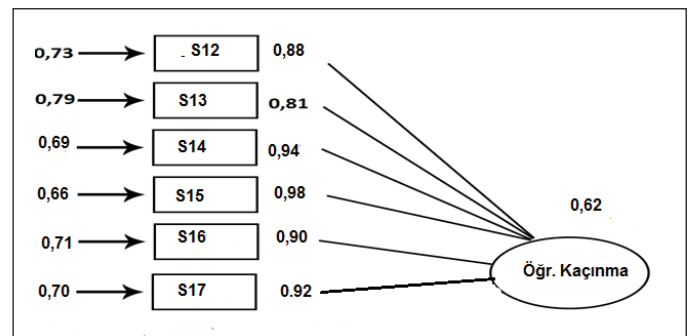
Öğrenmeyi Önemseme Faktörü Uyum İndeksleri

Tablo 8: Öğrenmeyi Önemseme Faktörü Uyum İndeksleri

Özellikler	Uyum İndeksleri					
	χ^2/df	GFI	AGFI	TLI	CFI	RMSEA
	71,2/ 12	,910	,895	,922	,939	,058

Öğrenmeyi Önemseme faktörüne ait nihai uyum indeksleri, Tablo 3'de görüldüğü gibi istenilen sınırlarda olduğu gözlenmiştir, değişkenler arası ilişkiler ise yukarıdaki şekilde görülmektedir.

Öğrenmeden Kaçınma Boyutu DFA Sonuçları



Şekil 4: Öğrenmeden kaçınma faktörü DFA.

Şekil 4'deki DFA sonuçları değişkene ait standart regresyon katsayılarını (doğrulayıcı faktör analizi yükleri) göstermektedir. Buna göre Öğrenmeden Kaçınma faktöründe en güçlü sorunun 13 nolu soru, en zayıf sorunun da 15 nolu soru olduğu gözlenmektedir.

Öğrenmeden Kaçınma Faktörü Uyum İndeksleri

Öğrenmeden Kaçınma faktörüne ait nihai uyum indekslerinin, Tablo 4'de görüldüğü gibi istenilen sınırlarda olduğu gözlenmiştir.

Tablo 9: Öğrenmeden Kaçınma Faktörü Uyum İndeksleri

Özellikler	Uyum İndeksleri					
	χ^2/df	GFI	AGFI	TLI	CFI	RMSEA
	2,2/0, 18	,945	,935	,948	,956	,002

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Uzaktan Eğitim, çok çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri aracılığı ile zaman ve mekân sınırlamalarını ortadan kaldırarak, eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmesini sağlayan, son dönemlerin en popüler eğitim yaklaşımlarından bir tanesidir. Uzaktan eğitim yaklaşımının öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanımının pek çok avantajı olmakla birlikte ön plana çıkanlar; zamandan ve mekândan bağımsız bir eğitim ortamı sunma, fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırma, daha esnek yapıda ve uyarlanabilir öğrenme ortamları oluşturma, fiziksel engelli öğrencilere eğitim olanağı sağlama, teknolojik araçlarla ders işleme imkânı ve bu kapsamda dijitalleşmeye uyum şeklinde sıralamak mümkündür.

2019 yılı Aralık ayı itibariyle, Çin'in Wuhan kentinde ciddi enfeksiyon ve ölümcül sonuç tablolarına sebep olan bir virüs ile karşılaşmıştır. Bu virüs hızla yayılarak sonuç olarak küresel bir pandemi süreci ilan edilmiştir (WHO, 2020). Bu bağlamda geniş bir kitleyi etkileyen eğitim sektörü için gerekli önlemlerin alınması da bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bu önlemlerin başında "Acil Uzaktan Eğitim Planı" gelmektedir. Yükseköğretim kurumlarındaki durum incelendiğinde ise; 23 Mart 2020 tarihi itibariyle uzaktan eğitim donanımına sahip olan bütün üniversitelerde dijital imkânlar dahilinde uzaktan öğretim süreci başlatılmıştır (YÖK, 2020). Bu kapsamda YÖK tarafından derslerin yüz yüze değil uzaktan eğitimle tamamlanacağı bilgisi paylaşılmıştır. Acil Uzaktan Eğitim Planı çerçevesinde Yükseköğretimdeki gelişmeler son derece hızlı bir biçimde ilerlemiştir. Bu bağlamda sanal sınıf uygulamaları için üniversiteler eş zamanlı (senkron) sınıf araçlarının faydalı modüllerinden yararlanmışlardır.

Eğitim paydaşları göz önünde bulundurulduğunda öğrenme öğretme faaliyetleri içerisinde aktif rol oynayan akademisyen/öğretim elamanlarından, Acil ve Zorunlu Öğretime geçişe yönelik görüş alınmasının ve bu konu üzerine tutumlarının ortaya konulmasının süreci iyileştirmek adına önem arz edeceği düşünülmektedir. Tüm bunların ışığında bu araştırmada konuya yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek ortaya koymak amaçlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, bir devlet üniversitesinin farklı fakülte ve yüksekokullarında çalışan 163 akademisyen ile birlikte yürütülmüştür.

Ölçek maddelerinin çalışma grubu üzerindeki dağılımını göstermek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonunda ölçeğin 17 madde ve 3 boyutlu yapısı ortaya konulmuştur. Bu boyutlar; *Öğrenmeye Yönelik İstek (1)*, *Öğrenmeyi Önemseme (2)* ve *Öğrenmeden Kaçınma (3)* olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğinin geçerlilik çalışması için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine bakılmış; bu bağlamda KMO değeri .91 olarak saptanmıştır.

Elde edilen yapıyı doğrulamak için araştırmada Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) işlemleri uygulanmıştır. Bu işlemler sonucu

ölçeğin tüm boyutlarına ait nihai uyum indekslerinin istenen sınırlarda olduğu kanıtlanmıştır. Özetle, "COVID-19 Salgını ile Acil ve Zorunlu Uzaktan Öğretime Geçişe Yönelik Akademisyen Tutum Ölçeği" geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir veri toplama aracı olarak alan yazına sunulmuştur. İlgili ölçeğin COVID-19 pandemi sürecinde akademisyen tutumlarının değerlendirilmesinde güvenle kullanılması mümkündür.

Öneriler bağlamında; ileriki çalışmalar, daha farklı çalışma grupları ve farklı kademelerde gerçekleştirilebilir. Ayrıca gelecek araştırmalara ve araştırmacılara yön vermek üzere ilgili ölçeğin kültürel ve coğrafik açıdan oluşturdukları farklılıklar yorumlanabilir.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu çalışma için Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu'ndan etik izin alınmıştır.

Kurul adı: Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu

Etik Kurulu Karar Tarihi: 29.07.2021

Evrak Tarihi ve Sayısı: 02.08.2021-E.1819

Belge Sayı Numarası: E-26428519-044-1819

KAYNAKLAR

- Artan, T., Karaman, M., Arslan, İ., & Cebeci, F. (2020). COVID-19 salgınına yönelik algı ve tutumları değerlendirme ölçeğinin değerlendirilmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4 (2), 101-107.
- Erkut, E. (2020). Covid-19 sonrası yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 125-133.
- Harry, K., John, M., & Keegan, D. (1993). *Distance education: New Perspectives*. London: Kogan Page. <https://doi.org/10.4324/9781315003429>
- Hodges, C.B., Moore, S., Lockee, B.B., & Trust, T. (2020). The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning. *Educause Review*, 1-15. <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning> adresinden 21.12.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Hutcheson, G., & Sofroniou, N. (1999) *The Multivariate Social Scientist: Introductory Statistics Using Generalized Linear Models*. Sage Publication, Thousand Oaks, CA. <https://doi.org/10.4135/9780857028075>
- Kaya, Z., & Karaağaçlı, M. (2002). *İnternet Yoluyla Eğitimde Etkileşimli Ortamların Tasarımı*. Bilgi Teknolojisi Kongresi Bildirileri, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 6-8 Mayıs.
- Kurnaz, E., & Serçemeli, M. (2020). Covid-19 pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (3), 262-288.
- Lin, C.Y. (2020). Social Reaction Toward the 2019 Novel Coronavirus (COVID-19). *Social Health and Behavior* 3 (1), 1-2.
- Macit, A. (2020). Küresel Salgınların Tarihi ve Dünya Tarihsel Dönüşüm. İLEM Covid-19 Soruşturma Dosyası. <http://blog.ilem.org.tr/abdulkadir-macit-kuresel-salginlarin-tarihi-ve-dunya-tarihsel-donusumler/> adresinden 01.01.2022 tarihinde erişilmiştir.

- Moore, M. (1990). *Background and overview of contemporary American distance education*. New York: Pergamon, pp. xii-xxvi.
- Sangster, A., Stoner, G., & Flood, B. (2020). Insights into accounting education in a COVID-19 world. *Accounting Education*, 29(5), 431-562.
- Üstün, Ç., & Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: Bir değerlendirme çalışması. *Anatolian Clinic Journal of Medical Sciences*, 25 (1), 142-153.

- WHO. (2020). WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard. World Health Organization. <https://covid19.who.int/>
- Yamamoto, G.T., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.

EKLER

COVID 19 SALGINI İLE ACİL VE ZORUNLU UZAKTAN ÖĞRETİME GEÇİŞE YÖNELİK AKADEMİSYEN TUTUM ÖLÇEĞİ ÖLÇEK MADDELERİ

Cinsiyetiniz

K () E ()

Yaşınız

Akademik Ünvanınız

Mesleki Deneyiminiz

Pandemi süreci başlamada önce Uzaktan Eğitim Ortamları ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip miydiniz?

Evet () Hayır ()

Pandemi süreci başladıktan sonra Uzaktan Eğitim Ortamlarının kullanımı ile ilgili bir eğitim aldınız mı?

Evet () Hayır ()

Kullandığınız Uzaktan Eğitim türü hangisidir?

Senkron

Asenkron

Senkron-asekron (her ikisi de)

		5	4	3	2	1
	COVID 19 SALGINI İLE ACİL VE ZORUNLU UZAKTAN ÖĞRETİME GEÇİŞE YÖNELİK AKADEMİSYEN TUTUM ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Çevrimiçi (online) öğretme ortamını bir akademisyen olarak öğrenmek adına etkili öğrenme yollarını araştırırım.					
2	Çevrimiçi (online) ortamlarda ders verebilmek için teknik açıdan kendimi geliştiririm.					
3	Çevrimiçi (online) ortamların modül ve özelliklerini (sınav, ödev, forum, sohbet, video konferans gibi) öğrendikçe kendimi daha güçlü hissediyorum.					
4	Uzaktan öğretim ortamlarında öğrenme-öğretme sürecini yönetirken yaşadığım sorunlar beni öğrenmekten vazgeçiremez.					
5	Salgın sürecinden sonra da çevrimiçi (online) ortamlardan derslerim kapsamında yararlanmak isterim.					
6	Salgın sürecinin beraberinde getirdiği dijital dönüşüme bir akademisyen olarak ayak uydurabilme çabalarım kendimi güvende hissetmemi sağlar					
7	Salgın döneminde çevrimiçi (online) öğretim ortamlarının sunduğu esnek çalışma ortamı ders verimimi artırmıştır.					

		5	4	3	2	1
	COVID 19 SALGINI İLE ACİL VE ZORUNLU UZAKTAN ÖĞRETİME GEÇİŞE YÖNELİK AKADEMİSYEN TUTUM ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
8	Salgın boyunca çevrimiçi (online) ortamları kullanma adına gerek kurumsal gerekse de bireysel öğrenme çabalarımı oldukça gerekli görüyorum.					
9	Çevrimiçi (online) ortamlarda öğrencilerimle senkron ve asenkron olarak kurduğum iletişimler öğrenme niteliğimi artırır.					
10	Uzaktan öğretim ve çevrimiçi öğrenme tekniklerini öğrenmek bana bir yük/zaman kaybı gibi gelmez.					
11	Çevrimiçi (online) ortamlarda kazandığım yetkinlikler akademik anlamda beni ayrıcalıklı kılar.					
12	Dijital çağa ayak uydurmaya yönelik çevrimiçi (online) ortamlara dair edindiğim her bilgi değerlidir.					
13	Çevrimiçi (online) ortamlarda öğretim sürecine başlamadan önceki ön öğrenme eğitim ve hazırlıklarını sıkıcı buluyorum.					
14	Çevrimiçi (online) ortamları öğrenmeye ve/veya kullanıma yönelik bilgiler edinmeyi gereksiz şekilde karmaşık buluyorum.					
15	Çevrimiçi (online) ortamlar üzerinden aradığım hizmetlere (ekran paylaşımı, dosya hizmetleri, ödev-sınav modülü) ulaşmamda harcadığım zamana acırım.					
16	Çevrimiçi (online) ortamlarda öğretim süreçlerinde yaşadığım teknik sorunlar öğrenme isteğime ket vurur.					
17	Salgın sürecinden sonra çevrimiçi (online) ortamlardan öğretim desteği kapsamında yararlanmak yerine geleneksel öğretim tekniklerini tercih etmek isterim.					